

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ,
МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ**

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**Методичні рекомендації
до семінарських та практичних занять
з навчальної дисципліни
"ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКИЙ
КОНТРОЛЬ"
для студентів спеціальності
8.03050901 "Облік і аудит"
денної форми навчання**

Харків. Вид. ХНЕУ, 2013

Затверджено на засіданні кафедри контролю та аудиту.
Протокол № 2 від 04.09.2012 р.

Укладач Синюгіна Н. В.

М54 Методичні рекомендації до семінарських та практичних занять з навчальної дисципліни "Фінансово-господарський контроль" для студентів спеціальності 8.03050901 "Облік і аудит" денної форми навчання / укл. Н. В. Синюгіна. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. – 28 с. (Укр. мов.)

Подано методичні рекомендації до практичних занять, запропоновано навчальні завдання різного типу складності та рекомендовану літературу до кожної теми навчальної дисципліни.

Рекомендовано для студентів спеціальності 8.03050901 "Облік і аудит".

Вступ

Сучасні умови господарювання, які супроводжуються значним поширенням змісту, обсягів та наслідків шахрайських дій, обумовлюють необхідність перегляду загальної концепції контролю в Україні. Водночас фінансово-господарський контроль набуває в сучасних умовах особливого значення. Усе це обумовлює актуальність і спричиняє необхідність вивчення дисципліни "Фінансово-господарський контроль".

Мета цієї методичної розробки – висвітлити зміст семінарських та практичних занять у розрізі тем, передбачених робочою навчальною програмою дисципліни та надати студентам рекомендації до кожного заняття.

Завдання методичної розробки – навчити студентів основам фінансово-господарського контролю, сприяти оволодінню знаннями з конкретних форм організації фінансово-господарського контролю, знаннями сучасних методів та спеціальних прийомів контролю, виробити практичні навички з технології виявлення правопорушень чинного законодавства та їх запобігання.

Семінарське заняття – це організаційна форма навчального процесу, на якому викладач організує детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння і навички (компетентності) їх практичного застосування шляхом обговорення дискусійних питань з окресленої тематики.

Практичне заняття – це організаційна форма навчального процесу, на якому викладач організує детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння і навички (компетентності) їх практичного застосування шляхом виконання практичних завдань.

Семінарські та практичні заняття включають проведення попереднього контролю знань, вмінь і навичок студентів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участі студентів, розв'язання навчальних завдань з їх обговоренням. Крім того, розглядаються самостійно опрацьовані питання, проводяться контрольні роботи.

У цих методичних рекомендаціях наведено зміст практичних занять до кожної з 10 тем навчальної дисципліни. Кожна тема супроводжується стислими методичними рекомендаціями, переліком питань для обговорення лекційного матеріалу, питаннями, які передбачають самостійне вивчення, навчальними завданнями різного рівня складності та списком рекомендованої літератури.

Кожне завдання супроводжується посиланням на відповідну компетентність, яка має бути сформована у студента після його розв'язання. Біля кожного завдання зазначається шифр відповідної компетентності. Усі навчальні завдання згруповані за типами:

а) стереотипні, що передбачають діяльність відповідно до заданих методик, характеризуються однозначним набором добре відомих, раніше відібраних складних операцій, і потребують використання значних масивів оперативної та раніше засвоєної інформації;

б) діагностичні, що передбачають діяльність відповідно до заданих методик, містять процедуру часткового конструювання рішення із застосування відповідних операцій і потребують використання значних масивів оперативної та раніше засвоєної інформації;

в) евристичні, що передбачають діяльність за складними методиками, містять процедуру конструювання рішень і потребують використання великих масивів оперативної та раніше засвоєної інформації.

У цій розробці наведено приклади навчальних завдань. Для додаткового опрацювання студенти отримують набір навчальних завдань у електронному вигляді.

Змістовний модуль I

Теоретичні засади фінансово-господарського контролю

Тема 1. Сутність та зміст фінансово-господарського контролю

План семінарського заняття

1. Обговорення питань лекційного матеріалу.
2. Перевірка виконання самостійної роботи шляхом усного вибіркового опитування та перевірки конспектів.
3. Виконання тестових завдань.

Методичні рекомендації до семінарського заняття

Метою семінарського заняття є закріплення знань, набуття вмій та навичок стосовно з'ясування сутності та змісту фінансово-господарського контролю.

Для досягнення поставленої мети необхідно вивчити лекційний матеріал, питання для самостійного опрацювання з цієї теми та виконати запропоновані тестові завдання.

На занятті передбачається обговорення питань про зростання значення контролю в сучасних умовах, про сутність фінансового контролю, зміст господарського контролю та про фінансово-господарський контроль як симбіоз фінансового та господарського.

У результаті виконання запропонованих завдань студенти набувають певних компетентностей, зміст яких наведено в табл. 1.1.

Питання для обговорення лекційного матеріалу

1. Охарактеризуйте сучасну тенденцію правопорушень в економічній сфері.
2. Які основні важелі впливу на тенденцію збільшення правопорушень?
3. Дайте характеристику формам фінансово-господарського контролю.
4. Поясніть структурно-логічну схему фінансово-господарського контролю в Україні, що діє на сьогодні.
5. Визначте суб'єкти і об'єкти фінансово-господарського контролю.

Таблиця 1.1

Компетентності, яких набувають студенти після вивчення теми

Зміст компетентностей	Шифр
Розуміти необхідність, сутність, мету, завдання, структуру фінансово-господарського контролю та його місце у ринковій економіці	1.ПФ.С.02.ПР.О.01

Питання для самостійного опрацювання

1. Зробіть порівняльну оцінку загальноекономічного, фінансового та господарського контролю.
2. Проаналізуйте вплив окремих важелів на розвиток фінансово-господарського контролю в сучасних умовах.
3. Дослідіть особливості суб'єктів фінансово-господарського контролю.
4. Розкрийте сутність методів фінансово-господарського контролю на сучасному етапі розвитку економіки.

Тестові завдання завдання до теми 1

1. Вид контролю, який проводиться одночасно на декількох підприємствах, що входять до складу однієї організації (асоціації, об'єднання):
 - а) наскрізний;

- б) суцільний;
- в) комбінований.

2. Вид контролю, який здійснюється в процесі виробничо-господарської діяльності по всьому ланцюжку ієрархії управління та спрямований на попередження можливих відхилень у виробничому процесі і можливих труднощах, – це:

- а) попередній;
- б) поточний;
- в) наступний.

3. Сукупність прийомів (методів, засобів) дослідження, які, виходячи з планової мети контролю, доцільно застосувати для вивчення фінансово-господарської діяльності конкретної установи, організації чи підприємства у даний час, – це:

- а) метод економічного контролю;
- б) форма економічного контролю;
- в) предмет економічного контролю.

4. Встановлення правильності та законності фінансової діяльності господарюючого суб'єкта в частині створення, розподілу, перерозподілу та використання його фінансових ресурсів – це мета:

- а) фінансового контролю;
- б) господарського контролю.

Література: основна [2 – 4; 6 – 8]; додаткова [13; 14].

Тема 2. Міжнародний досвід здійснення фінансово-господарського контролю

План семінарського заняття

1. Обговорення питань лекційного матеріалу.
2. Перевірка виконання самостійної роботи шляхом усного вибіркового опитування та перевірки конспектів.
3. Виконання стереотипних та евристичних навчальних завдань.

Методичні рекомендації до семінарського заняття

Метою практичного заняття є закріплення знань, набуття базових вмінь та навичок стосовно міжнародного досвіду здійснення фінансово-господарського контролю, визначення об'єктів та суб'єктів внутрішнього контролю.

Для досягнення поставленої мети необхідно вивчити лекційний матеріал, питання для самостійного опрацювання та виконати запропоновані завдання, серед яких: встановлення відповідностей між контролюючими органами та датами їх виникнення, визначенні аспектів міжнародного досвіду здійснення фінансово-господарського контролю.

У результаті проведених практичних занять студенти набувають певних компетенцій, перелік яких наведено в табл. 2.1.

Питання для обговорення лекційного матеріалу

- 1.ДФК у розвинених країнах.
2. Особливості незалежного аудиту в зарубіжних країнах.
3. Міжнародний досвід здійснення податкового контролю.

Таблиця 2.1

Компетентності, яких набувають студенти після вивчення теми

Зміст компетентностей	Шифр
Розуміти загальну побудову особливості державного фінансового контролю в розвинених країнах	1.ПФ.С.02.ПР.Р.02
Визначати особливості функціонування контролюючих органів у зарубіжних країнах	1.ПФ.Е.01.ПР.О.01
Виокремлювати місце державного фінансового аудиту в системі контролю зарубіжних країн	1.ПФ.Е.01.ПР.О.02
Охарактеризувати загальний стан здійснення контролю в Бельгії, Данії, Нідерландах, Франції, Португалії тощо	1.ПФ.С.02.ПР.Р.03
Охарактеризувати податковий контроль у Франції та США; критично аналізувати та адаптовувати досвід здійснення міжнародного податкового контролю до українських умов	1.ПФ.Е.01.ПР.Р.04

4. Які, на вашу думку, причини прийняття в Україні міжнародних стандартів аудиту замість національних?

5. Узагальніть особливості фінансово-господарського контролю в різних країнах.

Питання для самостійного опрацювання

1. Дайте порівняльну характеристику основних різновидів контролю в зарубіжних країнах.

2. Розкрийте роль та значення міжнародних контролюючих організацій.

3. Порівняйте сутність контролю в зарубіжних країнах.

4. Охарактеризуйте цілі міжнародних стандартів контролю.

Навчальні завдання до теми 2

Стереотипні завдання

Завдання 2.1 (5.СП. С.03.ПР.Р.01)

Установіть відповідність між контролюючими органами та датами їх виникнення:

1. Автономні інститути аудиту Пруссії.
2. Вища бухгалтерська рада Османської імперії у Туреччині.
3. Вищий суд аудиту в Румунії.
4. Головна рахункова палата Варшавського Князівства у Польщі.
5. Імперсько-Королівський Верховний суд аудиту в Австро-Угорщині.
6. Національне управління аудиту Великобританії.
7. Палата рахунків Франції.
8. Рахункові відомства Китаю.
9. Рахункові відомства Кореї.
10. Регулярна аудиторська організація Бельгії.

Евристичні завдання

Завдання 2.3 (5.СП. Е.03.ПР.Р.01)

Визначте, які аспекти міжнародного досвіду здійснення фінансово-господарського контролю ви запропонували б упровадити в нашій країні, а які ви вважаєте для України пагубними?

Діагностичні завдання

Завдання 2.2 (5.СП. Д.03.ПР.Р.01)

У світовій практиці притаманні різні підходи до організації та здійснення державного фінансового контролю. Обрання тієї чи іншої моделі базується на таких чинниках: історично прийнята в країні форма правління; унормована форма державного устрою; особливості розподілу функціональних повноважень між гілками влади; ступінь демократичного розвитку суспільства. Поясніть, яким чином, на вашу думку, зазначені чинники впливають на обрання певної моделі.

Література: основна [3; 5]; додаткова [10; 12].

Тема 3. Організація фінансово-господарського контролю

План семінарського заняття

1. Обговорення питань лекційного матеріалу.
2. Перевірка виконання самостійної роботи шляхом усного вибіркового опитування.
3. Виконання стереотипних навчальних завдань.

Методичні рекомендації до семінарського заняття

Метою практичного заняття є вироблення вмінь та навичок з практики організації фінансово-господарського контролю.

Реалізація поставленої мети досягається шляхом вивчення лекційного матеріалу з цієї теми, питань для самостійного опрацювання та виконання запропонованих навчальних завдань. На занятті передбачено: узагальнення результатів фінансово-господарського контролю; порівняйте вимоги до складання узагальнюючих документів при різних формах фінансово-господарського контролю. У результаті проведених практичних занять студенти набувають певних компетентностей, перелік яких наведено в табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Компетентності, яких набувають студенти після вивчення теми

Зміст компетентностей	Шифр
Визначати сутність та елементи організації фінансово-господарського контролю	1.ПФ.С.02.ПР.Р.03
Визначати принципи та етапи організації фінансово-господарського контролю	1.ПФ.С.02.ПР.Р.03
Виокремлювати та обґрунтовувати особливості планування при різних формах фінансово-господарського контролю та особливості дослідження діяльності господарюючих суб'єктів при різних формах фінансово-господарського контролю	1.ПФ.С.02.ПР.Р.03
Планувати контрольний захід до виїзду на об'єкт контролю та захід після прибуття на об'єкт контролю	1.ПФ.С.02.ПР.Р.03
Здійснювати контрольні заходи на окремих ділянках облікової роботи	1.ПФ.С.02.ПР.Р.03
Складати узагальнюючі документи за результатами контрольних заходів: аудиторський звіт, аудиторський висновок, проміжні акти, акт податкової перевірки, акт ревізії	1.ПФ.С.02.ПР.Р.03

Питання для обговорення лекційного матеріалу

1. Сутність організації фінансово-господарського контролю.
2. Планування як перший етап фінансово-господарського контролю.
3. Дослідження діяльності господарюючого суб'єкта.
4. Узагальнення результатів фінансово-господарського контролю.

Питання для самостійного опрацювання

1. Обґрунтуйте необхідність планування контрольних заходів.
2. Перелічіть відмінності між призначенням акту ревізії і аудиторського висновку.
3. Порівняйте вимоги до складання узагальнюючих документів при різних формах фінансово-господарського контролю.

Навчальні завдання до теми 3

Стереотипні завдання

1.ПФ.С.02.ПР.Р.03

1. Окремі особи або їх групи, які тєю чи іншою мірою беруть участь у здійсненні фінансово-господарського контролю – це;

- а) об'єкти фінансово-господарського контролю;
- б) суб'єкти фінансово-господарського контролю;
- в) учасники фінансово-господарського контролю.

1.ПФ.С.02.ПР.Р.03

Інформаційно-законодавча база, яка забезпечує досягнення необхідного результату при контролі – це:

- а) засоби фінансово-господарського контролю;
- б) джерела інформації фінансово-господарського контролю;
- в) законодавча база.

Діагностичні завдання

Завдання 3.2 (ПФ.Д. 03.ПР.Р.01)

Погодьте визначення принципів організації фінансово-господарського контролю з термінами, проставляючи біля них відповідні літери.

Терміни:

- _____ 1. Спеціалізація
- _____ 2. Паралельність
- _____ 3. Прямоточність
- _____ 4. Кооперація
- _____ 5. Пропорційність
- _____ 6. Ритмічність

Визначення:

А. Полягає в об'єднанні зусиль працівників спеціалізованих відділів з метою усестороннього дослідження об'єкта контролю.

Б. Полягає в розподілі праці для виконання різних процедур.

В. Полягає в дотриманні правильного співвідношення інформаційного забезпечення з обчислювальною технікою з метою забезпечення пропорційності надходження економічної інформації для використання під час перевірки операцій з основними засобами, ТМЦ.

Г. У процесі фінансово-господарського контролю забезпечує одночасне паралельне виконання процедур для перевірки різних за змістом фінансових та господарських операцій, які здійснюються об'єктом контролю.

Д. Дозволяє раціонально організувати інформаційні потоки між учасниками певного процесу.

Е. Забезпечується рівномірним виконанням контрольних процедур, що передбачає правильну організацію роботи всіх виконавців. Для цього складають графіки, за кожним перевіряючим закріплюють різні розділи перевірки.

Евристичні завдання **Завдання 3.3 (ПФ.Е.03.ПР.Р.01)**

Заповніть таблицю:

Назва узагальнюючого документа	Зміст узагальнюючого документа та його призначення	Законодавчий акт, яким встановлено порядок його складання
Аудиторський висновок		
Акт ревізії		
Аудиторський звіт за результатами державного аудиту		
Проміжні акти		
Акт податкової перевірки		

Зробіть висновки за результатами заповненої таблиці.

Література: основна [4 – 9]; додаткова [10; 13 – 15].

Змістовний модуль II **Фінансово-господарський контроль** **за діяльністю підприємств різних галузей економіки**

Тема 4. Ревізія, аудит та податковий контроль діяльності промислових виробничих підприємств

План практичного заняття

1. Обговорення питань лекційного матеріалу.
2. Перевірка виконання самостійної роботи шляхом вибіркового усного опитування.
3. Виконання стереотипних та діагностичних навчальних завдань.

Методичні рекомендації до практичного заняття

Метою практичного заняття є вироблення вмінь та навичок з практики проведення ревізії, аудиту та податкового контролю діяльності промислових виробничих підприємств. Реалізація поставленої мети досягається шляхом вивчення лекційного матеріалу з цієї теми;

На занятті передбачено розв'язування ситуаційних завдань на встановленні мети фінансово-господарського контролю на промислових виробничих підприємствах; виокремлювати особливості діяльності промислових виробничих підприємств та особливості бухгалтерського обліку на промислових виробничих підприємствах У результаті проведених практичних занять студенти набувають певних компетентностей, перелік яких наведено в табл. 4.1.

Таблиця 4.1

Компетентності, яких набувають студенти після вивчення теми

Зміст компетентностей	Шифр
Визначати поняття промислового виробничого підприємства; законодавче регулювання діяльності промислових виробничих підприємств	2.ПФ.С.01.ПП.Н.01
Виокремлювати особливості діяльності промислових виробничих підприємств та особливості бухгалтерського обліку на промислових виробничих підприємствах	2.ПФ.С.01.ПП.Н.02
Визначати мету та завдання проведення ревізії (аудиту) за діяльністю промислових виробничих підприємств	2.ПФ.С.01.ПП.Н.03
Проводити контрольні заходи (ревізію, аудиторську перевірку) за типовими алгоритмами	2.ПФ.Д.02.ПП.Н.01
Охарактеризувати вплив особливостей бухгалтерського обліку промислових виробничих підприємств на контрольні заходи, що на них відбуваються	2.ПФ.Д.03.ПП.Н.01

Питання для обговорення лекційного матеріалу

- 1 Діяльність промислових виробничих підприємств як об'єкт контролю.
2. Ревізія та аудит за діяльністю промислових виробничих підприємств.
3. Податковий контроль діяльності промислових виробничих підприємств.
4. Типові порушення в діяльності промислових виробничих підприємств.

Питання для самостійного опрацювання

1. Проаналізуйте специфіку функціонування промислових виробничих підприємств.
2. Наведіть відмінності в обліку промислових виробничих підприємств.
3. Розкрийте діяльність суб'єктів фінансово-господарського контролю промислових виробничих підприємств

Навчальні завдання до теми 4

Стереотипні завдання

2.ПФ.С.01.ПП.Н.01

Необхідно розрахувати вартість нестачі НЗВ і розмір збитку.

Інвентаризаційною комісією в жовтні 2009 року була встановлена нестача 2 од. виробів у незавершеному виробництві. На початок жовтня 2009 року НЗВ не було. За жовтень 2009 року підприємством оброблено 300 од. продукції, з якої на кінець жовтня в НЗВ залишилося 115 од. Вартість обробки 300 од. продукції склала:

а) прямі матеріальні витрати – 2 100 грн;

б) інші прямі виробничі витрати – 300 грн. Ступінь готовності НЗВ на кінець місяця склала за:

а) прямими матеріальними витратами – 80 %;

б) іншими виробничими витратами – 40 %. Середній прибуток продукції – 18 %.

При калькулюванні продукції застосовується метод ФІФО та екв. од.

Евристичні завдання

Завдання 4.6 (2 ПФ. Е.01 ПП.Н.01)

Згідно з розрахунком виробничої собівартості вугілля, що здобує підприємством "Вугілля Плаза" 12.08.2009 р.:

Собівартість 1 тонни вугілля = вартість сировини 452 грн + оплата праці виробничих працівників 1 342 грн + відрахування на соціальні заходи 453 грн + збитки від остаточного браку 435 грн + розподілені загальновиробничі витрати 43 грн = 2 725 грн.

При цьому припускається, що 12.08.2009 р. було добуто саме 1 тонну вугілля. Перевірка фактичних документів дозволила ревизору здобути таку інформацію:

на здобутті вугілля 12.08.2009 р. було зайнято 4 працівники, кожен з місячним окладом 1 230,95 коп.;

браку по обліковим документам виявлено не було;

розподілені загальновиробничі витрати складатимуть дійсно 43 грн на тонну вугілля.

Перерахуйте суму виробничої собівартості, опишіть виявлені порушення.

Література: основна [2; 7]; додаткова [10].

Тема 5. Сфера послуг як об'єкт ревізії, аудиту та податкового контролю

План практичного заняття

1. Обговорення питань лекційного матеріалу.
2. Перевірка виконання самостійної роботи шляхом усного вибіркового опитування та перевірки конспектів.
3. Виконання навчальних завдань різного рівня складності.

Методичні рекомендації до практичного заняття

Метою практичного заняття є вироблення вмінь та навичок з практики здійснення адміністративного контролю на підприємстві.

Для досягнення поставленої мети необхідно вивчити лекційний матеріал; питання для самостійного опрацювання; виконати запропоновані навчальні завдання до теми, серед яких: розв'язання ситуаційних задач, розрахунок розмір збитку; контроль за правильністю відображення операцій в бухгалтерському обліку.

У результаті проведених практичних занять студенти набувають певних компетентностей, перелік яких наведено в табл. 5.1.

Таблиця 5.1

Компетентності, яких набувають студенти після вивчення теми

Зміст компетентностей	Шифр
Виокремити особливості діяльності підприємств сфери житлово-комунальних послуг, особливості діяльності підприємств сфери туристичних послуг; особливості діяльності підприємств сфери стоматологічних послуг	1.ПФ.С.02.ПР.Р.04
Визначати та обґрунтовувати мету, завдання, джерела інформації, напрями здійснення ревізії (аудиту); податкового контролю	3.ПФ.Е.01.ПР.Н.01
Виявляти типові порушення в діяльності житлово-комунальних підприємств, стоматологічних та туристичних підприємств	3.ПФ.Е.01.ПР.Н.01
Перевіряти підприємства сфери послуг за алгоритмом в розрізі всіх передбачених форм фінансово-господарського контролю	3.ПФ.Е.01.ПР.Н.02

Питання для обговорення лекційного матеріалу

1. Житлово-комунальні послуги. Типові порушення в діяльності житлово-комунальних підприємств.
2. Туристичні послуги.
3. Стоматологічні послуги. Типові порушення в діяльності підприємств стоматологічної сфери.

Питання для самостійного опрацювання

1. Проаналізуйте специфіку функціонування підприємств сфери послуг.
2. Наведіть відмінності в обліку підприємств сфери послуг.
3. Розкрийте діяльність суб'єктів фінансово-господарського контролю підприємств сфери послуг.

Навчальні завдання до теми 5

Стереотипні завдання

Завдання 5.1 (2 ПФ. С.01 ПП.Н.02)

Туристичною фірмою "Майамі Біч" придбано бланки туристичних ваучерів. На підприємстві зроблений такий бухгалтерський запис: Дебет 202 Кредит 301. Знайдіть та обґрунтуйте порушення.

Діагностичні завдання

Завдання 5.2 (2 ПФ. Д.01 ПП.Н.02)

Житлово-комунальне підприємство "Укрліфт" розраховує собівартість послуг, що надаються таким чином: як сума оплати праці обслуговуючого персоналу – 7 895 грн\місяць, витрати на паливо службових автомобілів – 900 грн, амортизація обладнання – 653,05 грн, амортизація житлових будинків, що обслуговуються, – 1 287,90 грн, загальновиробничі нерозподілені витрати – 670 грн. Знайдіть та обґрунтуйте порушення.

Евристичні завдання

Завдання 5.3 (1 ПФ. Е.02 ПР.Р.01)

Необхідно проаналізувати і зробити висновки, чи всі дії зроблені головним бухгалтером туристичного підприємства "Тревел", щоб упевнитися в законності проведення ревізії і повноважених осіб, які перевіряють.

На ТОВ "Тревел" прибула ревізійна комісія. Директора в цей момент на місті не було. Головний бухгалтер Гуліна Є. Є. здивувалася візитом, тому що протягом кварталу підприємство вже перевірялось ДКРС і податковою міліцією. У ході цих ревізій (перевірок) не було виявлено порушень і зловживань. Маючи певний досвід, головний бухгалтер перевіряв особисті службові посвідчення, довідався про характер перевірки (планова чи позапланова) і негайно зателефонував до органу, що направив контролерів для перевірки їх повноважень.

Література: основна [2; 7; 8]; додаткова [13].

Тема 6. Аудит та податковий контроль суб'єктів торгової діяльності

План практичного заняття

1. Обговорення питань лекційного матеріалу.
2. Перевірка виконання самостійної роботи шляхом усного вибіркового опитування та перевірки конспектів.
3. Виконання навчальних завдань різного рівня складності.

Методичні рекомендації до практичного заняття

Метою практичного заняття є вироблення вмінь та навичок з практики здійснення адміністративного контролю на підприємстві.

Для досягнення поставленої мети необхідно вивчити лекційний матеріал; питання для самостійного опрацювання; виконати запропоновані навчальні завдання до теми, серед яких: розв'язання ситуаційних задач: виявлення та обґрунтування помилок, обґрунтування висновків при проведенні інвентаризації.

У результаті проведених практичних занять студенти набувають певних компетентностей, перелік яких наведено в табл. 6.1.

Питання для обговорення лекційного матеріалу

1. Торгова діяльність як об'єкт аудиту.
2. Аудит торгових підприємств.
3. Типові порушення в діяльності торгових підприємств.
4. Аудит підприємств громадського харчування.

Таблиця 6.1

Компетентності, яких набувають студенти після вивчення теми

Зміст компетентностей	Шифр
Аналізувати типові порушення в діяльності торгових підприємств	1.ПФ.С.02.ПР.Р.04
Проводити контрольні заходи (ревізію чи аудит) на торгових підприємствах та на підприємствах громадського харчування	3.ПФ.Е.01.ПР.Н.01
Здійснювати заходи податкового аудиту на підприємствах сфери торгівлі та громадського харчування	3.ПФ.Е.01.ПР.Н.01

Питання для самостійного опрацювання

1. Проаналізуйте специфіку функціонування торгових підприємств.
2. Наведіть відмінності в обліку торгових підприємств.
3. Розкрийте діяльність суб'єктів контролю торгових підприємств та підприємств сфери громадського харчування.

Навчальні завдання до теми 6

Стереотипні завдання

Завдання 6.1 (2 ПФ. С. 01 ПП.Н 03)

Торгова фірма "Борисфен" має у своєму розпорядженні такий набір документів:

свідоцтво про державну реєстрацію;

договір оренди торгового приміщення;
 ліцензії на торгівлю тютюновими виробами;
 квитанцію про сплату ринкового збору за торгівлю на ринку;
 товарно-касову книгу (ТКК).

Прокоментуйте цю ситуацію, обґрунтуйте висновки.

Діагностичні завдання

Завдання 6.2 (З.ПФ. Д.01.ПП.0.01)

За даними інвентаризації на підприємстві оптової торгівлі встановлено, що товар первісною вартістю 220 грн дещо втратив власні первісні якості та його чиста вартість реалізації дорівнює 190 грн. Прийнято рішення щодо уцінки товару на суму 30 грн. В обліку уцінка товару відобразиться таким чином (табл. 6.2). Знайдіть та обґрунтуйте порушення.

Таблиця 6.2

Вихідні дані

Зміст господарської операції	Сума, грн	Кореспонденція	
		дебет	кредит
Відображено суму уцінки	30	946	282
Списано суму уцінки	60	791	949

Евристичні завдання

Завдання 6.3(1 ПФ. Е.02 ПР.Р.01)

Визначте розмір збитків і відобразіть операції в бухгалтерському обліку.
 При проведенні інвентаризації на складі виявлені (табл. 6.3).

Таблиця 6.3

Вихідні дані

Найменування товару	Виробник	Од. вим.	Ціна, грн	Нестача		Надлишок	
				Кількість	Сума	Кількість	Сума
Борошно в/с	ТОВ "Жито"	Кг	1,30	400	520		
Борошно в/с	ЗАТ "Хліб"	Кг	1,30			300	330
Олія рослинна	Масложир-комбінат	Бут	3,00	20	60		
Олія рослинна	ТОВ "Славолія"	Бут	3,50			20	70

Розмір природного збитку борошна – 10 кг. Винна особа встановлена.

Література: основна [4; 8]; додаткова [13].

Тема 7. Ревізія, аудит та податковий контроль на сільськогосподарських підприємствах

План практичного заняття

1. Обговорення питань лекційного матеріалу.
2. Перевірка виконання самостійної роботи шляхом усного вибіркового опитування та перевірки конспектів.
3. Виконання навчальних завдань різного рівня складності.

Методичні рекомендації до практичного заняття

Метою практичного заняття є вироблення вмінь та навичок з практики здійснення адміністративного контролю на підприємстві.

Для досягнення поставленої мети необхідно вивчити лекційний матеріал; питання для самостійного опрацювання; виконати запропоновані навчальні завдання до теми, серед яких: розв'язання проблем та випадків порушення, обґрунтування висновків; складання акту інвентаризації основних засобів і бухгалтерські проведення.

У результаті проведених практичних занять студенти набувають певних компетентностей, перелік яких наведено в табл. 7.1.

Таблиця 7.1

Компетентності, яких набувають студенти після вивчення теми

Зміст компетентностей	Шифр
Аналізувати типові порушення в діяльності сільськогосподарських підприємств	1.ПФ.С.02.ПР.Р.04
Здійснювати контрольні заходи (ревізію чи аудит) на сільськогосподарських підприємствах	3.ПФ.Е.01.ПР.Н.01
Проводити на сільськогосподарських підприємствах податковий контроль повноти сплати та правильності нарахування фіксованого сільськогосподарського податку	3.ПФ.Е.01.ПР.Н.01

Питання для обговорення лекційного матеріалу

1. Сільськогосподарські підприємства як об'єкт контролю.
2. Ревізія та аудит на сільськогосподарських підприємствах.
3. Податковий контроль нарахування та сплати фіксованого сільськогосподарського податку.
4. Типові порушення в діяльності сільськогосподарських підприємств.

Питання для самостійного опрацювання

1. Проаналізуйте специфіку функціонування сільськогосподарських підприємств.
2. Наведіть відмінності в обліку сільськогосподарських підприємств.
3. Розкрийте діяльність суб'єктів фінансово-господарського контролю сільськогосподарських підприємств.

Навчальні завдання до теми 7

Стереотипні завдання

Завдання 7.1(2.ПФ. С.01.ПП.Н.04)

Підприємство "Лани України" розраховує суму фіксованого сільськогосподарського податку таким чином: Загальна сума ФСП = ФСП з ріллі + ФСП з сінокосів + ФСП з пасовищ + ФСП з багаторічних насаджень + ФСП з земель водного фонду.

При цьому є така інформація: площа ріллі – 12 га; грошова оцінка ріллі – 845 грн/га; площа сінокосів – 45 га; грошова оцінка сінокосів – 124 грн/га; площа пасовищ – 14,8 га; грошова оцінка пасовищ – 401 грн/га; площа багаторічних насаджень – 8 га; грошова оцінка багаторічних насаджень – 1 023 грн/га; площа земель водного фонду – 0,5 га; грошова оцінка земель водного фонду – 798 грн/0,1 га. При цьому, підприємство сплачує щорічно 786,9 грн фіксованого сільськогосподарського податку. Чи є це правильним?

Діагностичні завдання

Завдання 7.2(1 ПФ. Д.02 ПР.Р.01)

Складіть акт інвентаризації основних засобів і бухгалтерські проведення. Під час інвентаризації виявлений офісний телефон, що не значиться на балансі і не відображається в підзвіті в матеріально відповідальній особі. Було встановлено, що підприємство одержало телефон як приз при участі в конкурсі. Первісна вартість телефону – 220 грн, передбачений термін використання – 5 років, ліквідаційна вартість прирівняна до нуля. Метод амортизації – прямолінійний. Установлено, що підприємство не понесло жодних витрат, пов'язаних з придбанням цього об'єкта.

Евристичні завдання

Завдання 7.3 (ПФ. Е.02 ПР.Р.01)

Визначте розмір збитків і відобразіть операції в бухгалтерському обліку.

При проведенні інвентаризації на складі виявлені (табл. 7.2).

Таблиця 7.2

Найменування товару	Од. вим.	Ціна, грн	Нестача		Надлишок	
			Кількість	Сума	Кількість	Сума
Борошно в/с	Кг	1,30	400	520		
Борошно п/с	Кг	1,30			300	330
Олія рослинна	Бут	3,00	20	60		
Олія соєва	Бут	3,50			20	70

Розмір природного збитку борошна — 10 кг. Винна особа встановлена.

Література: основна [4; 8]; додаткова [13].

Тема 8. Ревізія, аудит та податковий контроль діяльності будівельних та транспортних підприємств

План практичного заняття

1. Обговорення питань лекційного матеріалу.
2. Перевірка виконання самостійної роботи шляхом усного вибіркового опитування та перевірки конспектів.
3. Виконання навчальних завдань різного рівня складності.

Методичні рекомендації до практичного заняття

Метою практичного заняття є вироблення вмій та навичок з практики здійснення адміністративного контролю на підприємстві.

Для досягнення поставленої мети необхідно вивчити лекційний матеріал; питання для самостійного опрацювання; виконати запропоновані навчальні завдання до теми, серед яких: розв'язання ситуаційних задач, встановлення відповідності фактичних витрат палива нормативним; виявлення порушень, внесення змін і відображення операцій в обліку.

У результаті проведених практичних занять студенти набувають певних компетентностей, перелік яких наведено в табл. 8.1.

Таблиця 8.1

Компетентності, яких набувають студенти після вивчення теми

Зміст компетентностей	Шифр
Проводити контрольні заходи щодо перевірки будівельних підприємств;	1.ПФ.С.02.ПР.Р.04
Здійснювати перевірки на транспортних підприємствах	3.ПФ.Е.01.ПР.Н.01

Питання для обговорення лекційного матеріалу

1. Контроль діяльності будівельних підприємств.
2. Контроль діяльності транспортних підприємств.

Питання для самостійного опрацювання

1. Проаналізуйте специфіку функціонування будівельних та транспортних підприємств.
2. Наведіть відмінності в обліку будівельних та транспортних підприємств.
3. Розкрийте діяльність суб'єктів фінансово-господарського контролю будівельних та транспортних підприємств

Стереотипні завдання

Завдання 8.1 (2 ПФ. С. 01. ПП.Н 05)

Установіть відповідність фактичних витрат палива нормативним.

10.09 підприємство направило водія у відрядження на автомобілі ГАЗ-2410, видавши в підзвіт 80 грн для придбання бензину А-95 в дорозі.

При виїзді в баку автомашини було 2 л бензину. Зі складу підприємства для виконання рейсу було відпущено 15 л бензину.

Після повернення з відрядження водій надав авансовий звіт, приклавши до нього чек на придбання 25 л бензину марки А-95 на суму 70 грн. Невикористану суму він здав у касу.

Залишок палива в баку по поверненні склав 6 л.

З дорожнього листа встановлено, що легковий автомобіль ГАЗ-2410, який працював у гірській місцевості на висоті 520 м за межами приміської зони на дорозі з бітумомінеральним покриттям, здійснив пробіг 244 км.

Діагностичні завдання

Завдання 8.2 (1 ПФ. Д.02 ПР.Р.01)

Виявіть порушення, внесіть зміни і відобразіть операції в обліку.

Водію Мірошніченко Д. Ю. за червень 2009 року нарахована відрядна заробітна плата в розмірі 760 грн, премія за якісну роботу в розмірі 25 % зарплати. Бухгалтерія надала розрахунок:

- 1) нарахований дохід: $760 + 760 \times 25 \% = 950$ грн;
- 2) утримання в Пенсійний фонд і фонди ОДСС: $950 \times (2 \% + 1 \% + 0,5 \%) = 33,25$ грн;
- 3) податок з доходів: $(950 - 33,25 - 61,50) \times 13 \% = 111,18$ грн;

- 4) на заробітну плату зроблені нарахування в Пенсійний фонд і фонди ОДСС: $760 \times (32 \% + 2,9 \% + 1,9 \% + 1 \%) = 287,28$ грн;
- 5) до виплати підлягає: $950 - 33,25 - 111,18 = 805,57$ грн.

Евристичні завдання

Завдання 8.3 (2 ПФ. Е. 01. ПП.Н 05)

Визначте розмір необґрунтовано пред'явлених витрат.

Будівельно-монтажним управлінням на ремонтні роботи у замовника за актом ф. 2 списані такі витрати:

- заробітна плата малярів-верхолазів (вище 4 м) – 3 000 грн/750 м²;
- заробітна плата малярів (до 4 м) – 1 640 грн/820 м²;
- фарба масляна (2 грн/кг) – 1 570 кг;
- нормо-витрати наведені із розрахунку дворазового малярного покриття.

Перевіркою встановлено, що частина робіт була проведена з матеріалу замовника (400 кг фарби БМУ отримало від замовника); загальний обсяг пофарбованих конструкцій складає 1 500 м², з них вище 4 м – 500 м². Також проведена експертиза встановила, що роботи виконувалися за технологією одноразового покриття.

Завдання 8.4 (2 ПФ. Е. 01. ПП.Н 05)

Водій підприємства "Зелена подорож" Сидоренко О. О. витрачає на службовому автомобілі 15 літрів палива на 100 км пробігу. Це майже удвічі перевищує норму витрати палива для цієї марки авто. Які процедури може провести аудитор, щоб виявити факт порушення водієм Сидоренко?

Література: основна [4; 8]; додаткова [13].

Тема 9. Аудит та податковий контроль діяльності неприбуткових організацій

План практичного заняття

1. Обговорення питань лекційного матеріалу.
2. Перевірка виконання самостійної роботи шляхом усного вибіркового опитування та перевірки конспектів.
3. Виконання навчальних завдань різного рівня складності.

Методичні рекомендації до практичного заняття

Метою практичного заняття є вироблення вмінь та навичок з практики здійснення адміністративного контролю на підприємстві.

Для досягнення поставленої мети необхідно вивчити лекційний матеріал; питання для самостійного опрацювання; виконати запропоновані

навчальні завдання до теми, серед яких: розв'язання ситуаційних задач, пояснення виявлених порушень, складання бухгалтерських проведення.

У результаті проведених практичних занять студенти набувають певних компетентностей, перелік яких наведено в табл. 9.1.

Таблиця 9.1

Компетентності, яких набувають студенти після вивчення теми

Зміст компетентностей	Шифр
Аналізувати типові порушення в діяльності неприбуткових організацій	1.ПФ.С.02.ПР.Р.04
Здійснювати незалежний аудит діяльності неприбуткових організацій	3.ПФ.Е.01.ПР.Н.01
Здійснювати податковий контроль нарахування та сплати неприбутковими організаціями передбачених законодавством податків, зборів та обов'язкових платежів	3.ПФ.Е.01.ПР.Н.01

Питання для обговорення лекційного матеріалу

1. Статус неприбуткової організації.
2. Аудит неприбуткових організацій.
3. Податковий контроль діяльності неприбуткових організацій.
4. Типові порушення в діяльності неприбуткових організацій.

Питання для самостійного опрацювання

1. Проаналізуйте специфіку функціонування неприбуткових організацій.
2. Наведіть відмінності в обліку неприбуткових організацій.
3. Розкрийте діяльність суб'єктів фінансово-господарського контролю неприбуткових організацій

Стереотипні завдання

Завдання 9.1 (1 ПФ. С.02 ПР.Р.01)

Під час інвентаризації релігійного об'єднання "Постаті в червоному" була встановлена нестача комп'ютера. Первісна вартість – 10 430 грн, знос – 14 %, індекс інфляції – 1,064. Винна особа встановлена і відшкодовано збиток у повному обсязі. Поясніть порушення, складіть бухгалтерські проведення.

Діагностичні завдання

Завдання 9.2 (1 ПФ. Д.02 ПР.Р.01)

Виявіть порушення, розрахуйте за необхідністю штрафні санкції, відобразіть операції в бухгалтерському обліку. У лютому 2009 року громадським об'єднанням "Чисте місто" були видані в підзвіт такі суми:

- Гайворонський О. М. – 308 грн на відрядження терміном на 7 днів (18 – 24.02.09);

- Піскова О. В. – 550 грн на господарські потреби (19.02.09);
- Гусенко В. О. – 285 грн на господарські потреби (19.02.09);

Гайворонський О. М. подав звіт 26.02.09 на 247 грн з усіма підтверджувальними документами, невикористану суму в той же день було повернуто до каси підприємства.

Піскова О. В. подала звіт про використані кошти 20.02.09 на суму 485 грн, невикористану суму Білий С. Ю. повернув до каси 27.02.09.

Гусенко В. О. подав звіт про використані кошти 20.02.09 на суму 150 грн, а невикористану суму було повернуто в касу підприємства 05.03.09.

Евристичні завдання

Завдання 9.3 (1 ПФ. Е.02 ПР.Р.01)

Складіть акт інвентаризації основних засобів та бухгалтерські проведення. Під час інвентаризації виявлений офісний телефон, що не значиться на балансі громадської організації "Захист малюків" і не відображається в підзвіті в матеріально відповідальній особі. Було встановлено, що підприємство одержало телефон як приз при участі в конкурсі. Первісна вартість телефону – 220 грн, передбачений термін використання – 5 років, ліквідаційна вартість прирівняна до нуля. Метод амортизації – прямолінійний. Встановлено, що підприємство не понесло жодних витрат, пов'язаних з придбанням даного об'єкта.

Література: основна [2; 4; 8]; додаткова [13].

Тема 10. Контроль і аудит у банках

План практичного заняття

1. Обговорення питань лекційного матеріалу.
2. Перевірка виконання самостійної роботи шляхом усного вибіркового опитування та перевірки конспектів.
3. Виконання навчальних завдань різного рівня складності.

Методичні рекомендації до практичного заняття

Метою практичного заняття є вироблення вмінь та навичок з практики здійснення адміністративного контролю на підприємстві.

Для досягнення поставленої мети необхідно вивчити лекційний матеріал; питання для самостійного опрацювання; виконати запропоновані навчальні завдання до теми, серед яких: розв'язання ситуаційних задач, визначення суми штрафної (фінансової) санкції. Відображення наведеної ситуації в бухгалтерських проведеннях та складання операційного щоденника.

У результаті проведених практичних занять студенти набувають певних компетентностей, перелік яких наведено в табл. 10.1.

Таблиця 10.1

Компетентності, яких набувають студенти після вивчення теми

Зміст компетентностей	Шифр
Проводити контрольні заходи в банківських установах	1.ПФ.С.02.ПР.Р.04
Організувати внутрішній аудит в банках	3.ПФ.Е.01.ПР.Н.01
Узагальнювати виявлені в банківських установах порушення	3.ПФ.Е.01.ПР.Н.01

Питання для обговорення лекційного матеріалу

1. Діяльність банків як об'єкт банківського контролю.
2. Зовнішній контроль діяльності банківських установ.
3. Внутрішній контроль та аудит діяльності банківських установ.

Питання для самостійного опрацювання

1. Охарактеризуйте тенденції становлення банківського контролю в Україні.
2. Опишіть внутрішній контроль та зовнішній контроль в банківських установах з точки зору їх ефективності.
3. Чим відрізняється у більш загальному зовнішній і внутрішній аудит у комерційних банках.

Стереотипні завдання

Завдання 10.1 (2.ПФ.С.01.ПП.Н.07)

За результатами камеральної перевірки орган державної податкової служби виявив арифметичні помилки у поданій банком декларації про прибуток, які призвели до заниження суми податкового зобов'язання, і донарахував податкове зобов'язання у сумі 3,2 тис. грн. Визначте суму штрафної (фінансової) санкції, яку має сплатити банк.

Діагностичні завдання

Завдання 10.2 (2.ПФ.Д.01.ПП.Н.07)

Відобразіть наведену ситуацію в бухгалтерських проведеннях та складіть операційний щоденник. Вкажіть за кожною операцією відповідний первинний документ. Проведіть необхідні розрахунки. Зазначте втрати клієнта банку.

Умови для виконання завдання.

1 січня юридична особа – клієнт комерційного банку – відкрила строковий депозит на суму 9 000 грн терміном на 3 місяці під 30 % річних.

Умовами депозитного договору сплата відсотків передбачена при закритті депозиту. 15 березня клієнт достроково закрит депозитний рахунок. Умовами депозитного договору було передбачено загальне зниження депозитної ставки на 15 % за дострокове закриття депозиту.

Метод нарахування відсотків "факт/факт".

Евристичні завдання

Завдання 10.3 (2.ПФ.Е.01.ПП.Н.07)

Розробіть власний план роботи аудитора і складіть робочу програму згідно з опублікованою фінансовою звітністю будь-якого з вітчизняних банків.

Література: додаткова [14; 15].

Рекомендована література

Основна

1. Дікань Л. В. Контроль в бюджетних установах : навч.-метод. посібн. для самостійного вивчення дисципліни / Л. В. Дікань, О. І. Щербаков, Ю. А. Ольховський ; за ред. канд. екон. наук, професора Дікань Л. В. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2007. – 208 с.

2. Дікань Л. В. Контроль в бюджетних установах : підручник / Л. В. Дікань. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2010. – 408 с.

3. Дікань Л. В. Контроль і ревізія : навч. посібн. / Л. В. Дікань. – 2-ге вид., переробл. і доп. – К. : Знання, 2007. – 327 с.

4. Дікань Л. В. Контроль і ревізія : навч. посібн. для самостійного вивчення дисципліни / Л. В. Дікань, Н. Ф. Чечетова, Н. В. Синюгіна ; за заг. ред. канд. екон. наук, професора Дікань Л. В. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2009. – 256 с.

5. Дікань Л. В. Контроль і ревізія фінансових операцій : навч. посібн. для самостійного вивчення дисципліни / Л. В. Дікань, Ю. О. Голуб, Н. В. Синюгіна. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2011. – 232 с.

6. Дікань Л. В. Фінансово-господарський контроль : навч. посібн. для самостійного вивчення дисципліни / Л. В. Дікань. – Х. : ВД "ЗНАННЯ". – 402 с.

7. Дікань Л. В. Фінансово-господарський контроль : навч. посібн. для самостійного вивчення дисципліни / Л. В. Дікань, Н. В. Синюгіна. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2011. – 336 с.

8. Дікань Л. В. Фінансовий контроль: теорія та методологія : монографія / Л. В. Дікань, Ю. О. Голуб, Н. В. Синюгіна. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2009. – 92 с.

9. Система фінансового контролю в Україні: сучасний стан організації та перспективи розвитку : монографія / Л. В. Дікань, Ю. О. Голуб, Н. В. Синюгіна та ін. ; за заг. ред. канд. екон. наук, професора Дікань Л. В. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2010. – 96 с.

Додаткова

10. Басанцов І. В. Державний фінансовий контроль: регіональні аспекти : монографія / І. В. Басанцов. – К. : ВД "Корпорація", 2006. – 234 с.

11. Бухгалтерський облік в галузях народного господарства : навч. посібн. / О. В. Зінкевич, С. О. Левицька, М. М. Мосійчук та ін. – Рівне : НУВГП, 2006. – 456 с.

12. Бухгалтерський облік: особливості в галузях економіки : навч. посібн. / Г. П. Журавель, Я. Д. Крупка, М. С. Палюх та ін. – Тернопіль : Економічна думка, 1999. – 449 с.

13. Галузіна С. М. Международный учет и аудит / С. М. Галузіна, Т. Ф. Пупшис. – СПб. : Питер, 2006. – 272 с.

14. Мурашко В. М. Контроль і ревізія фінансово-господарської діяльності : навч. посібн. / В. М. Мурашко, Т. М. Сторожук, О. В. Мурашко ; за заг. ред. Мельника П. В. – К. : ЦУЛ, 2003. – 311 с.

15. Ревізія і контроль у промисловому підприємстві : навч. посібн. / В. І. Крисюк, М. М. Каленський, А. Д. Бутко та ін. – К. : Вид. Європ. ун-ту, 2002. – 126 с.

**Методичні рекомендації
до семінарських та практичних занять
з навчальної дисципліни
"ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКИЙ
КОНТРОЛЬ"**

**для студентів спеціальності
8.03050901 "Облік і аудит"
денної форми навчання**